

זמני השבת:			
ר"ת	יציאה	כניסה	עיר
20:33	19:55	18:39	י-ם
20:32	19:56	18:58	רחובות
20:34	19:57	18:56	חיפה
20:32	19:55	18:56	ב"ש
20:31	19:57	18:56	ת"א

בס"ד

עטרת מרדכי

העלון השבועי להפצת תורה ברוחו של מרן הגה"צ הראשל"צ הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

כח' ניסן ה'תשפ"ה עלון מס' 511 פרשת שמני

המאמר המרכזי

מתורת מרן הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

מעלתו של היתוש על האדם

הרעים והמקולקלים וחשב עצמו "כגיבור". נטל את הפרוכת מבית המקדש, עשה אותה כמין שק והכניס בה את כלי המקדש.

לאחר מכן עלה טיטוס לספינה כדי ללכת לעירו ולהשתבח במעשיו. והנה, גלי הים איימו להטביעו בים. אמר טיטוס: "כמדומה אני שאלוהים של אלו אין גבורתו אלא במים, שכן בא פרעה – טבעו במים, בא סיסרא – טבעו במים, אף הוא עומד עלי לטובעני במים".

והוסיף טיטוס ואמר בגאוה: "אך אם גבור הוא – שיעלה ליבשה ויעשה עמי מלחמה!". יצתה בת קול ואמרה לו: "רשע בן רשע בן בנו של עשו הרשע, ברייה קלה יש לי בעולמי ויתוש שמה. תעלה ליבשה ותעשה עמה מלחמה".

עלה טיטוס ליבשה, ומיד בא יתוש ונכנס בחוטמו וניקר במוחו. וכך עשה אותו יתוש במשך שבע שנים, תוך שהוא מרעיש במוחו של טיטוס. יום אחד עבר טיטוס במקום שבו פחחים דופקים בפטיש על הפח ברעש גדול, ואז השתתק היתוש ולא עשה עוד רעש. שמח טיטוס, ושלח להביא נפח לביתו שידפוק בפטיש על הפח. אם מצא השליח פחח גוי, היו משלמים לו ארבעה זוזים. ואם מצא פחח יהודי שבא לבית טיטוס ושם עובד, לא היו משלמים לו מאומה, ואומרים לו: מספיק שאתה רואה את שונאך טיטוס סובל, עוד תקבל כסף?! שלושים יום עשה כן טיטוס, אבל לאחר מכן היתוש התרגל לרעש של הפחח והמשיך להרעיש לטיטוס, עד יום מותו.

גם כאן רואים את האדם שהיה מושל העולם והיה יכול להביא טוב ולא עשה כן, אלא מילא את העולם כולו בגזל, רצח ושוד. חורבן עם ישראל וחורבן בית המקדש. כדי למוטט את האדם הזה שולח הקב"ה את היתוש. להדגיש לו שכאשר הוא לא משתמש בכוחו כנזר הבריאה – יתוש חזק ממנו. לכן כשאדם מתגאה, אומרים לו: "יתוש קדמך".

("אביהם של ישראל על התורה")

בסוף פרשת "שמיני" מובאים דיני החיות והבהמות הטהורות והטמאות. (ויקרא פרק יא) "דַּבְּרוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ". רק אחרי כך, בתחילת פרשת "תזריע", מובאות ההלכות של טהרה וטומאה של בני-אדם. על זה אומר רש"י (על ויקרא יב ב) בשם המדרש (ויקרא רבה): "אמר רבי שמלאי: כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף". שכן היה סדר בריאת העולם – תחילה ברא הקב"ה את הבהמה, החיה והעוף, ורק אחר כך, ביום שישי, ברא את אדם וחווה.

שָׁאֵם תְּזוּחַ דַּעְתּוֹ עָלָיו, אֹמְרִים לוֹ, יִתּוֹשׁ קִדְמָךְ בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית

נראה שרש"י מכוון לגמרא במסכת סנהדרין שאומרת (לח ע"א): "תנו רבנן, אדם נברא בערב שבת, ומפני מה? שלא יהו מינין אומרים, שתף היה לו להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית. דבר אחר, שאם תזוח דעתו עליו, אומרים לו, יתוש קדמך במעשה בראשית".

לפי הפירוש הזה האדם הוא הפחות שבכולם. אבל מיד אחר כך אומרת הגמרא פירוש אחר שמשמע ממנו שהאדם חשוב שבכולם. הוא נברא רק אחרי שהכול היה מוכן. "דבר אחר, כדי שייכנס לסעודה מיד. משל למלך בשר ודם שבנה פלטרין ושכללן, והתקין סעודה, ואחר כך הכניס אורחים וכו'". כך ברא אלוקים את האדם אחרי שברא את כל העולם שהוא כמו האולם, הפלטרין.

יתוש נמצא ליד הפסולת והזבל. אם האדם יורד ממדרגתו, אומרים לו: "יתוש קדמך". מאידך, יכול האדם להיות בדרגה של "נזר הבריאה", שמכנים לו את כל העולם לצרכו. "שימצא הכל מוכן ויאכל מאשר יחפץ" (רש"י שם בגמרא). הכול תלוי בידי האדם, האם להיות גרוע שבגרועים, או להיות נזר הבריאה.

המהרש"א מביא את הגמרא במסכת גיטין (דף נו ע"ב) שמספרת לנו, כי לאחר שטיטוס החריב את בית המקדש הוא התגאה והתפאר במעשיו

בס"ד סיימנו את השלד

עזרו לנו לסיים את בית ה' והנציחו את יקיריכם בבנין!

חפשו: מקימים יחד את בית מרן

הליכות מבית מרן

שו"ת בחושן משפט

בשכונתי יש אשה שמאכילה חתול מהרחוב באופן קבוע, והחתול כל הזמן ממתין לה בפתח הבניין כך שהילדים חוששים לצאת מהבניין. רציתי לקחת את החתול ולהעביר אותו לעיר אחרת כדי שלא יחזור לכאן, האם אני רשאי?

אני רשאי?

תשובה:

שאם מחזיק בידו ומגביה קונה מדין חצר ואפילו בפחות מטפח קנה אלא בהגביה מכחו נחלקו (רש"י ור"ת הנ"ל) אם צריך הגביה שלושה טפחים או סגי בטפח ולפי דבריו מש"כ מרן שבהגביה מכוחו צריך שיוגבה שלושה טפחים כ"כ אליבא דרש"י שסובר דצריך הגביה שלושה טפחים אך לר"ת בהגביה מכוחו סגי בטפח.

ובקצוה"ח סימן רע"ג סק"ד סובר דהגביה מכוחו קונה מדאורייתא אך לא כתב שם אם צריך להגביה שלושה טפחים או סגי בטפח. וסמך דבריו על רבנו משולם (המובא בתוס' קידושין כ"ו ע"א ד"ה אי נמי) דבגמרא שם הקשו לשיטת ר' שמעון איך קונה בפיל ותרצו בחבילי זמורות ופירש רבנו משולם שם שמגביה חבילי הזמורות והפיל מגביה עצמו מן הארץ ואוכלן וחשוב הגביה לקנותו וכ"כ בקצרה הקצוה"ח בסימן קצ"ז סק"א ובחכמת שלמה שם הסכים עימו הגר"ש קלוגר וגם בנתה"מ שם סק"ג הסכים לדבריו רק כתב שצריך שיוגבה עצמו בשעה שמחזק הזמורות אך אם טלאם ואחר כך הפיל הגביה עצמו לא קנה.

ראשית צריך לדעת האם אותה אשה היא הבעלים של החתול ובהנחה שהיא רק מאכילה אותה לכאורה יש לומר שאותה אשה לא עשתה שום קניין ואף שהיא חושבת שהוא ברשותה ורוצה לזכות בו אין הוא שלה ואפשר להרחיקו מהבנין.

אך באמת אין הדבר כן ויש לדון כאן שעשתה קנין הגביה מכחה שהרי בהגביה נחלקו הראשונים דלרש"י צריך להגביה שלושה טפחים ולר"ת סגי בטפח ומרן מביאם בסימן קצ"ח סעיף ב' "הגביה יש אומרים שצריך להגביה שלושה טפחים ויש אמרים דסגי בהגביה טפח". אך בהגביה מכוחו [שלא הרים בידיו אלא גרם לחפץ להתרומם מעל הארץ] כתב מרן בסימן רס"ט סעיף ה' "ואם טלית מונח על גבי דף והכה ועלה מכוחו שלשה טפחים קנאו, אבל אם לא עלה מכח הכאתו למעלה אלא נפל לארץ אפילו שהדף גבוה שלשה טפחים לא קנה" ומקור דבריו מדברי התוס' (ב"מ ט' ע"א ד"ה הואיל) והרא"ש (שם פ"א סי' כ"א) ולכאורה מבואר שבהגביה מכוחו קנה אך בהא לכ"ע צריך שיוגבה שלושה טפחים.

אומנם בנתה"מ (משה"א סק"ג) כתב

הלכה למעשה

ועל פי הנ"ל נראה למעשה שאם כשנתנה את האוכל החתול הגביה החתול עצמו ג' טפחים הרי קנתה האשה את החתול ואי אפשר להרחיקו אלא אם כן הוא מזיק. אך בהגביה רק טפח לא קנתה ויכול להרחיקו.

הלכות מצרן

נטילת ידיים של שחרית

שאלה: א. האם חובה בעת השכמת הבוקר ליטול ידיים ליד המיטה?

ב. האם יש הבדל בדיון זה בין גברים לנשים?

תשובה: א. נטילת ידיים של הבוקר צריכה להיות סמוכה כמה שיותר למיטה.

אם הדבר קשה לו - ילך פחות פחות מארבע אמות, ובשעת הדחק יכול לסמוך על הדעות שכל החדר נחשב כד' אמות.

ב. אין חילוק בדיון זה בין גברים לנשים.

שאלה: האם צריך להניח את כלי הנטילה ליד המיטה, כדי לא ללכת ארבע אמות (כשני מטר) ללא נטילת ידיים, או שאפשר ללכת פחות מארבע אמות בכל פעם עד לכיור ושם ליטול את הידיים?

תשובה: לכתחילה צריך אדם ליטול ידיו סמוך למיטתו כאשר קם בבוקר. אם הדבר קשה לו או שאין לו מקום לכך בחדרו - מותר לילך פחות פחות מד' אמות עד למקום בו יטול את ידיו.

שאלה: האם אדם יכול ללבוש את בגדיו בבוקר לפני נטילת ידיים?

תשובה: יש אומרים, שרוח רעה שורה גם על הבגדים, ולכן לכתחילה לא ילבשם לפני שנטל את ידיו, ובדיעבד אפשר להקל. (שו"ת הרב הראשי)

הלכות שבת

שאלה: האם מותר לחתוך בשבת ביצים במכשיר המיוחד להם?

תשובה: כתב מרן הרב במאמר מרדכי (שבת ח"ד עמ' תריז) שאסור בשבת לחתוך את הביצים במכשיר המיוחד לכך, ואין הבדל אם חותך דק או עבה, ולכן ירסק הביצה במזלג, או שיעשה בשיניו, שבביצים יש יותר מקום להתיר משום שאין בהם איסור טחינה מהתורה כיון שאינם גידולי קרקע. אולם דעת מרן הגרע"י (ה"ד בילקו"י שבת ג שנת תשנ"ג עמ' שכב הע' כג) שמותר לפרוס ביצים בכלי המיוחד לכך.

שאלה: האם מותר בשבת לרסק בננה או שאר פירות בשבת?

תשובה: כתב מרן הרב במאמר מרדכי (שבת ח"ד עמ' תרי) שמותר בשבת לרסק פירות לצורך חולה או זקן או תינוק בשיניו - כגון שלא ירסקנו בשיני המזלג אלא בצדו של המזלג או בצדה של הכף, ומ"מ אין צורך לעשות שינוי גמור כגון לרסקו בידית המזלג או הכף, וכן ישנה המקום שמרסק שלא ירסק במקום הרגיל לכך.

שיעורי תורה מרבני בית מרן במגוון נושאים <<<

שיעורי תורה מרבני בית מרן במגוון נושאים <<<

מידי יום שיעורים מרתקים לצפייה באתר "בית מרן"
עם מגוון רבנים כדרכו של מרן <<< www.ateretm.org

עטרת תפארת

העלון מוקדש לע"נ מלכה גינה בת רחל ע"ה
לדפואת אשת מרן זי"א הרבנית צביה חנה בת אביגיל תחי'
לדפואת עדי בת מנחם תחי' וריעות בת גילה תחי'

אורייתא הפרשה מזוית נשית

אומרים לו: כאשר אתה, משה, עבדת בשבעת ימי המילואים, לא שרתה שכינה. אמרת: "כי אהרון אחי כדאי וחשוב ממני שעל ידי קרבנותיו ועבודתו תשרה השכינה בכם ותדעו שהמקום בחר בו".

גם כשאהרון עבד לא שרתה שכינה. לפי גודל ענוותנותו. אמר אהרון: "בשבילי לא ירדה שכינה לישראל". בגלל שהייתי שותף בחטא העגל. אם כן, מתי תשרה השכינה? וכי כל העבודה שעשינו בבנין המשכן לשווא הייתה?

אם כן, אימתי ירדה שכינה? דווקא כששני האחים נכנסו וביקשו רחמים, אז ירדה שכינה לישראל. לפי האור החיים הקדוש, המשמעות שנכנסו שניהם היא שמידת החסד של אהרון ומידת הגבורה של משה התלכדו ונכנסו יחדיו, ובזכותן ירדה שכינה.

כדברי המדרש "תהיו כולכם ביראה אחת ובעצה אחת לשרת לפני המקום". אם ישראל יהיו באחוזה כמשה ואהרון – תרד השכינה ואז יצא יצר הרע מלבם. אם רוצים שכינה, לא מספיק קרבנות ולא בנין המשכן, אלא האהבה והאחוזה, **השלום והרעות הם שמביאים את השכינה**. וכשעובדים את ה' ביחד, זהו ביעור היצר הרע הכי חזק, ואז שכינה שורה ושוכנת על הכלל ועל הפרט.

משה רבנו מצווה את אהרון ואת בני-ישראל להכין קרבנות ליום השמיני, הוא יום חנוכת המשכן, והוא גם יום ראש חודש ניסן, "שנטל עשר עטרות" (רש"י). מוסיף משה ואומר להם "זה הדבר אשר תעשו – וירא אליכם כבוד ה'".

התרגום יונתן מסביר שכאשר משה אמר להם "זה הדבר" – כוונתו הייתה, שבזה שהם מביאים קרבן הם עדיין לא ראויים לגילוי שכינה, וקרבן לא מספיק, אלא הם צריכים להסיר את יצר הרע מהלב, היינו לעשות תשובה, ובזה יזכו לראות שכינה.

הוסיף האור החיים הקדוש, שרצה משה לומר להם: העבירו את היצר הרע מלבבכם ותהיו כולכם ביראה אחת ובעצה אחת לשרת לפני המקום, ושתיהם עבודתכם מיוחדת לפניו, כמו שכתוב "ומלתם את ערלת לבבכם וגו' ואם עשיתם זה – וירא עליכם כבוד ה'".

עוד הרחיב לומר בעל אור החיים הקדוש, **שכדי לזכות לגילוי שכינה, צריכים כל בני ישראל להכין את עצמם ולהשלים את החסר שבהם**, שזו בחינת השגת תכלית השלמות, ואז יהיו מוכנים לעמידה לפני ה'.

בהמשך כתוב שאהרון הכהן הקריב את הקרבנות ובירך את העם בברכת כוהנים, ועם זאת, לא שרתה שכינה. דבר זה גורם לבני ישראל להתרעם על משה. הם

תאמר לבית יעקב

ש"ת שהופנו למרן הרב בנושאי הבית היהודי

המשך בדיקת מזון מחרקים:

זיתים ירוקים:

שלמים או שבורים - לבדוק מדגם, וטוב לבדוק את הזית מבחוץ, ואם יש חשד (חור או כתם שחור) לפתוח ולבדוק. כתם בחוץ אינו סימן לנגיעות.

זיתים שחורים: רגישים יותר, ולכן:

השלמים - לבדוק מדגם

השבורים - לבדוק אחד אחד.

בזיתים שחורים, בעיקר מחוץ לארץ, יש חשש לחומץ מיון נסך, ובזיתים מהארץ צריכים להזהר מטבל ועורלה. ולכן צריך להקפיד על השגחת הכשרות.

חבוסים מוחזקים נגועים - לחתוך הפרי לחלקים ולבדוק.

חרובים - מוחזקים נגועים - לשבור לחתיכות ולבדוק.

לדר - לבדוק מול האור אם יש חרקים הדבוקים בחוץ, או אם יש נמלים בתוכו. לעיתים יש חשש לחלקי חרקים. (הלדר שקוף לאור, והחרקים לא).

("מן המותר בפיר")

פיה פתחה נשים ונפלאות

יש מצווה גדולה לאהוב את הגר. כך כתב הרמב"ם שה' "צוה על אהבת הגר כמו שצוה על אהבת עצמו שנאמר 'ואהבת את ה' אלהיך' הקב"ה עצמו אוהב גרים שנאמר 'ואוהב גר'" (הלכות דעות פרק ו ד). אני מספר את זה כי אני גר צדק, וזה לא קל להתגייר. צריך לעבור לא מעט מכשולים עד שזוכים להיות חלק מהעם היהודי.

עשיתי את התהליך כולו במסגרת "מכון מאיר" בראשותו של הרב דב ביגון והשתלבותי בחברה. ההשתלבות היא לא קלה, אבל ב"מכון מאיר" מאירים פנים והופכים את התהליך לקל יותר. כך, עד שרציתי להתחתן. כאן נתקלנו בבעיה. האמא של הבחורה לא קיבלה את העובדה שאני גר צדק ולא הסכימה שנתחתן.

היינו נבוכים מאוד, כי רצינו את החתונה הזאת בכל מאודנו, ולבסוף החלטנו ללכת לרב אליהו זצ"ל. ידענו שאם האימא של הבחורה תשמע שהרב אליהו מסכים, היא תתרחש. גוללנו בפני הרב את הסיפור, ואחרי שהייה קצרה הרב פנה אלי ושאל: האם פנית לרב ביגון שיברך אותך? אמרתי שעדיין לא. על כך השיב הרב: תפנה לרב ביגון ויהיה בסדר.

אני יצאתי עם תחושה טובה, אבל הבחורה לא שמחה. היא ציפתה לברכה מוחלטת יותר והרגישה שמהו חסר לה בדברי הרב. הרב כנראה הרגיש את ליבה, כי בטרם התרחקנו מהמקום ראינו את הרב ניסים לופס, שסידר לנו את הפגישה, רץ אחרינו ואומר: הרב אמר שהחמות הזאת עוד תאהב את החתן שלה. וכך באמת היה. הרב ביגון, שהוא כהן, בירך אותנו לברכה והצלחה, ואמה של אותה בחורה, שהפכה לאשתי, קיבלה אותי בשמחה ובטוב לבב. (מתוך "אביהם של ישראל" 8)

עטרת מרדכי לילדים

פרשת השבוע: שמיני

עלון הילדים מבית מרן הגה"צ הראשל"צ הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

מעשה רב

זה הצעיר גדול יהיה

ישנם הרבה ספורים על הרב זצ"ל מעת שהיה רב וגדול בישראל. אני רוצה לספר לכם על מקרה שקרה בעת שהוא היה צעיר, כבן שבע-עשרה בלבד. היה זה ביום העצמאות הראשון של מדינת ישראל. גרנו בירושלים, שהייתה מפגזת תדיר. אני ואחי הרב מרדכי היינו יושבים בבית. מקלטים כמעט ולא היו. היינו חולקים מטה אחת כי לא היה יותר. ישנים "ראש ורגל". הוא היה רגיל להתפלל במנן ותקן בשטבלך בית-ישראל. ואני, שהייתי צעיר ממנו, הייתי רגיל להתפלל במנן מאחר יותר בבית-הכנסת "אהל רחל". באותו יום אחי קם לתפלה, ושלא כדרכו העיר אותי להתפלל יחד אתו. אמרתי לו שאני לא יכול כעת לקום, אבל הוא התעקש אתי ולא נתן לי לחזור למטה לישון. זו לא הייתה דרכו של אחי. הוא אף פעם לא היה לוחץ על מישהו לעשות איזו מצה או דבר מה. הכל בנחת. אך משום מה באותו בקר הוא שנה ממנהגו. קמתי בכבדות לתפלת ותיקין, ורק אחרי התפלה הבנתי את ההתעקשות שלו להעיר אותי מקדם. המטה שישנו בה הייתה נקובה מכדורי "דום דום". הלגיונרים הידונים היו יורים פגזים וכדורים מנשק קל לתוך האכלוסיה האזרחית, ובאותו בקר ירו גם על הבית שלנו. (חכם שמעון אליהו, אחיו של הרב)

חידושים בפרשה

"זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה אשר על הארץ" (י"א, ב')

מובא בחז"ל (ויקרא רבה י"ג, ג'), שכאשר משה רבנו למד את עם ישראל הלכות טרפות, זמן לו הקב"ה את כל סוגי החיות, והראה להם כל חיה ובהמה באפן מוחשי, שנאמר: "וזאת החיה".

מכאן למדנו שיש ללמד וללמד כל הלכה באפן מעשי ובהמחשות.

כאשר אדם אינו לומד את ההלכות באפן מוחשי ומעשי, הוא עלול לעתים להגיע לידי מכשול, וכפי שנראה מהמעשה הבא:

הרה"ג חכם אברהם רפול זצ"ל היה בקי עצום בש"ס. אפשר לכתוב אותו "ש"ס ח". הוא ספר על יהודי אחד, שהיה השוחט של תושבי שכם (בזמנו היה שם ישוב יהודי קטן). מדי פעם הוא נהג להביא לעיר כבשים ועגלים לשחיטה. פעם אחת לא מצא כבשים ועגלים, וקנה במקום זה גמל קטן. שחט אותו, ומכר את בשרו ליהודי שכם שלא הבחינו בהבדל. היה ביניהם יהודי אחד, רשע מומר שלא שמר כשרות, והכיר את טעמו של בשר הגמל. הוא הבחין שאין הבשר דומה לבשר כבש או עגל, וזהו שמדבר בבשר גמל. מיד פנה לאותו שוחט ושאלו: כיצד אתה נותן ליהודים בשר גמל?! השיב לו אותו יהודי בתמימות: הרי אין בכך שום בעיה! שכן בפרשת שמיני נזכר הגמל כבעל חיים טמא – "אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפרסי הפרסה השטועה את הגמל ואת הארנבת..." (וי"ד, ז'), אבל הוא מטעם בטעם גדול, מכאן שהתורה אסרה דוקא גמל גדול, אבל גמל קטן – לא נאסר... ספר חכם אברהם רפול זצ"ל, שלקחו את אותו השוחט לבית כנסת רבן יוחנן בן זכאי והלקוהו על מעשהו. התחיל השוחט לצוח: מה אתם רוצים ממני? כך למד אותי רבי! אמרו לו: כיון שרברך כבר נפטר ואי אפשר להענישו, עליך לקבל גם את עונשו. (מעבד מתוך "דברי מרדכי")

חידות

1. איזה בעלי חיים הביא אהרן לקרבן ביום השמיני?
2. איזה חלק בקרבן יכולות גם בנות הכהנים לאכל?
3. מי הקריב אש זרה?
4. מה אסור לשנות באהל מועד?
5. באלו מלים של ה' נחם משה את אהרן אחיו?
6. כמה רגלים צריך להיות לשרץ העוף הטהור?
7. על איזה חטא הודיע ה' לאהרן שיכפר לו ע"י קרבן החטאת שלו?

בדיחה

המפקד לאורי: אורי לא ראיתי אותך היום בשיעור הסוואה!!!
אורי: תודה המפקד...

נדולים צדיקים

רבי מנחם מנדל מוויטבסק

מגדולי אדמו"רי החסידות, ואחד מיושריו של המגיד ממזריטש בהנהגת תנועת החסידות. עליתו לארץ ישראל בראשות 300 איש מכנה "עלית תלמידי הבעל שם טוב", והיא נחשבת לעליה משמעותית באותה העת. נולד בשנת ה'ת"צ בוויטבסק שבאזור רוסיה הלבנה, לאביו רבי משה שהיה ממקריבי הבעש"ט.

לאחר שהתקרב לעולם החסידות היה מגדולי תלמידיו של המגיד ממזריטש והפיץ חסידות בשליחותו ברוסיה הלבנה ובליטא. לאחר פטירת המגיד ממזריטש הכתר למנהיג החסידים ברוסיה על פי צוואת המגיד. באדר ה'תקל"ז עלה לארץ ישראל בלויית שלוש מאות איש. תחלה התגורר בפקיעין, לאחר מכן עבר לצפת ולבסוף עבר לטבריה, ויסד בה את הישוב החסידי.

אישיותו התאפיינה בצניעות רבה. נהג לחתם את אגרותיו בתאר "השפל באמת", גם על מצבתו לא הסכים שיתבדו דברי הלל ושבח, אלא רק את שמו. הרמ"מ ראה לנכון את הצורך לאחד הקהילות בעם ישראל בין ספרדים ואשכנזים ואף השיא את בתו לבנו של הרב אבולעפיה מטבריה. רבי מנחם מנדל חבר מספר ספרים חשובים, הידוע ביניהם הוא הספר "פרי הארץ" בתורת החסידות. הוא נפטר בא' באיר ה'תקמ"ח בטבריה, ונקבר בבית העלמין הישן בטבריה, בחלקת תלמידי הבעש"ט. ת.נ.צ.ב.ה.